

# MARKSİST EKONOMİ-POLİTİK VE İLETİŞİM DERS NOTLARI V

## Kapitalist üretim tarzı

**Kapitalizm** (bir üretim sistemi): üretim ve değişim süreci (üretim-dolaşım diyalektiği) içinde faaliyet gösteren insanlar arasındaki ilişkiler

Kapitalizm, bir noktaya kadar eski feodal toplumun içinde gelişebilmiştir. Ancak bütün olanaklarını geliştirebilmesi için kapitalist sınıf geçiş sürecini hızlandırabilmek için **devlet iktidarını** yani "**toplumun yoğunlaşmış ve örgütlenmiş zorunu**" kullanmaya çalışmıştır.

**Sanayi kapitalizminin** başlıca ve en önemli belirtisi üretimde bir dizi makinenin kullanılmaya başlanmasıdır. Kapitalizmin gelişmesine koşut olarak Pazar genişledi. Büyüyen Pazar ve imalathanelerde gelişen üretim yöntemleri "mekanik icatlar" için olağanüstü verimli bir zemin yarattı.

**Toplum biçimleri**, sadece kullanılan üretim yöntemleri bakımından değil, aynı zamanda insanlar ve sınıflar arasındaki ilişkiler (insanların toplumsal ilişkileri) bakımından da birbirinden farklıdır.

Bireylerin üretim yapmalarına esas olan toplumsal (üretim) ilişkiler, üretim güçlerinin (maddi üretim araçlarının) "değişmesi ve gelişmesiyle" birlikte değişirler ve dönüşüme uğrarlar. Üretim ilişkilerinin tümü sosyal ilişkiler denilen şeyi yani "toplumu, özellikle de belirli bir tarihsel gelişme aşamasındaki bir toplumu" meydana getirirler. (Marx, *Ücretli Emek ve Sermaye*)

*Tarihin şafak vaktinden beri insanlar üretimi tek başlarına değil başka insanlarla birlikte yapagelmişlerdir*

**Üretim süreci-emek süreci:** emeğin doğada var olan maddeleri servet haline getirmesi, doğayı insanların gereksinimlerine hizmet etmek üzere değiştirmesi süreci.

## Üretici güçler

Üretici güçlerle üretim ilişkileri arasında çift yönlü (**üretim güçleri ile üretim ilişkilerinin diyalektiği**) bir bağ vardır.

Neo-liberal süreç, üretim birimlerinin boyutlarını, parasal ve mali kurumların sayılarını ve etkinliklerini, ekonomik alandaki gelişmelerle değiştirmiştir.

İletişim ve haberleşme alanlarında şirketlerin teknolojik-örgütsel dönüşümünde anahtar rol oynayan yeni tekniklerin ortaya çıkması. Böylece daha önce yapılan yatırımların meyveleri toplandı.

Yeni temel öge, ekonominin dünyaya yayılmasını güçlendirmektedir ve bu dönem küreselleşme olarak adlandırılmaktadır. Yeni düzende ÇUŞ'ların üstünlükleri artarken ABD egemenliği de pekişmektedir.

### Üretim araçları- maddi güçler

hammadeler, fabrikalar, işletmeler, makineler ve para biçiminde servet

Kendi üretim araçlarına sahip bağımsız küçük üreticilerin mal üretim ve değişimine basit meta üretimi denir

Üretim araçlarına sahip bir sınıfın ücretli işgücünü kullanarak mal üretimi ve değişimini gerçekleştirmesine kapitalist meta üretimi denir

Üretim araçlarının "kendi başlarına" artı değer ile bir ilgisi yoktur. Üretim araçları kendi başlarına bir işe yaramazlar; sadece artı-değer yaratmak için bir araçlardır

Üretim araçlarını işçiler yaratmıştır; bu araçlar işçilerin zamanını ve emeğini cisimleştirirler. Cisimleştirdikleri ölü emektir, "işsiz bir fabrika hiçbir şey üretemez"

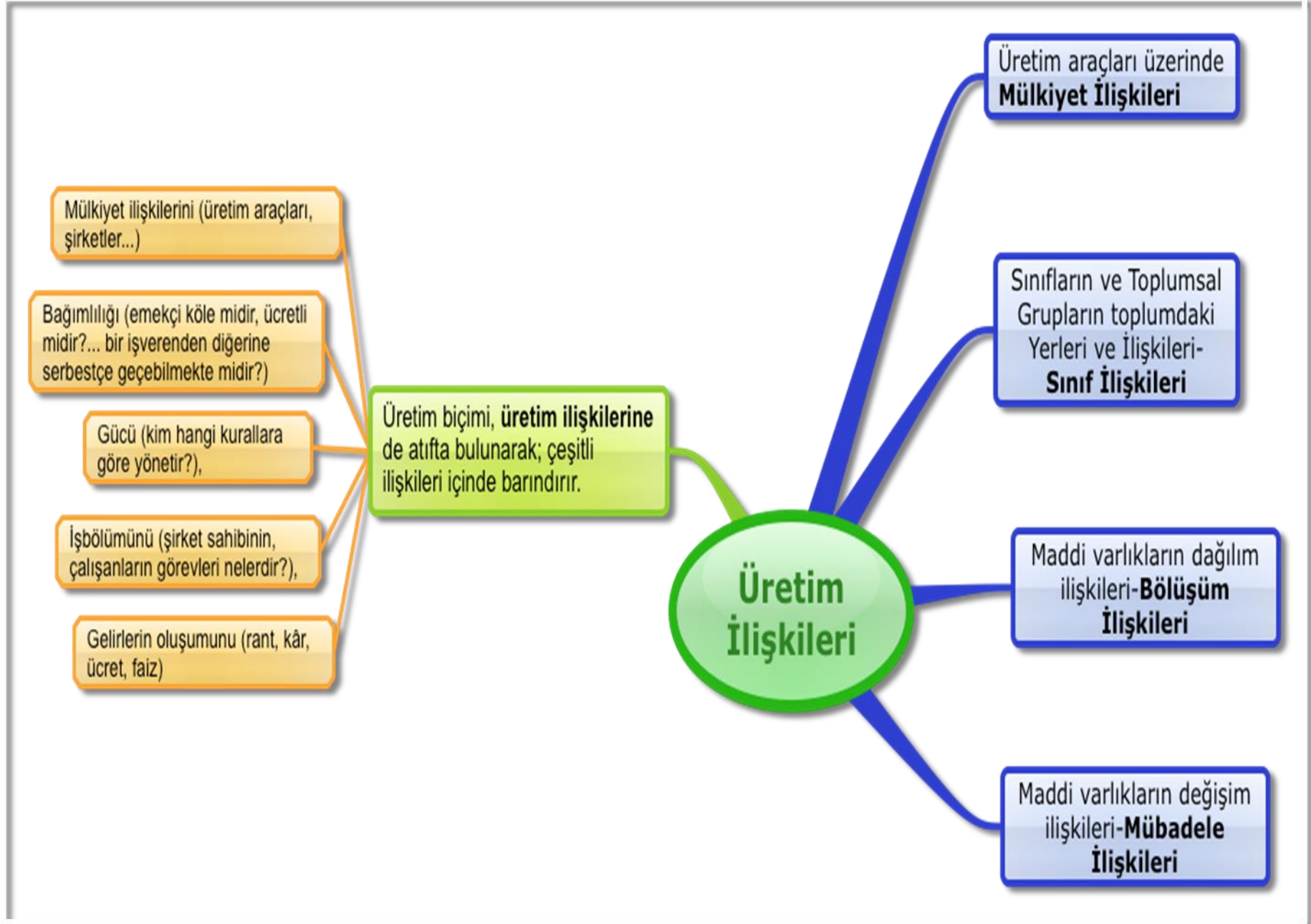
### İnsanlar (bilgi, deneyim, yetenek)-beşeri güçler

Değeri yaratan emektir ve kapitalistleri o değer için bir bölümüne, artı-değere karşılık gelen fazladan emeğe el koyarak el gelir elde ederler

Toplumsal emek kavramındaki "toplumsal", **ortalama anlamına gelir. Piyasaya sunulan ve içinde belli bir toplumsal emeği barındıran meta, bir değişim değeridir; "değerdir": emek-değer**

Verimli yenilikler bulmak oldukça zordur; ancak emekten tasarruf ettiren fakat yüksek miktarda sermaye gerektiren yeni tekniklerin bulunma olasılığı epey yüksektir.

Kapitalist, çalışanın emek gücünü satın alır... Böylece işçinin "emek gücünün karşılığında aldığı ücretle satın alabileceğinden" daha fazla değer elde eder... Burada kapitalistin üretim araçlarına sahip olmasının belirlediği bir güç ilişkisi söz konusudur.



## Mülkiyet ilişkileri

Modern kapitalizmde mülkiyet, halka açık şirketler yoluyla ifade bulmaktadır. Hissedarlar yetkilerini banka ve yatırım fonları gibi finansal kurumlarda yoğunlaştırdıklarından yönetim, "ücretlilere" devredilmiştir.

Halka açık şirketlerin ortaya çıkışı,

Hukuki mülkiyet ile yönetimin ayrışması

İş ile işçi arasındaki mesafenin gittikçe belirginleşmesi

Kapitalist mülkiyet üç görünüm arz eder:

Üretim araçları mülkiyeti, kurumsal kimliğini güçlendirerek, tekelleşerek, **üretimden gitgide uzaklaşıp finansa yaklaşarak** kapitalizmin tarihi içinde değişime uğradı. Bu değişim içinde yönetici kadrolar gitgide daha çok "kendilerinden söz ettirmekte", kapitalist mülkiyet üzerinde bir "tehdit" oluşturmaktadırlar...

Kapitalist üretim biçiminde, üretim ilişkileri tanımıyla ilgili nokta, "**özel mülkiyete ait üretim araçları** (işletmeler) dir".

Kapitalistler, mülkiyetin sahibidirler; işçilerin ise sadece ücret karşılığında sattıkları emek güçleri vardır.

Kapitalist mülkiyet, üretim araçlarını temin etme (satın alma ve satma) ve onları kullanma yani işletme yetkisine sahiptir.

Hukuki anlamda "mülkiyet", birinci görünüme uyar: şirketlere sahip olunur... bu mülkiyetten yeni "haklar" (yönetim kontrolü, gelirler...) doğar.